

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM

Avdelning 33

BESLUT

2018-11-06

Meddelat i Stockholm

Mål nr
16070-18
16102-18
16112-18
16281-18
16914-18

KLAGANDE

Mål nr 16070-18

Karl-Henrik Grinnemo

Ombud: Advokat Evelina Rosenborg och Advokat Johan Strömberg

Advokatfirman NORDIA KB

Box 70389

107 24 Stockholm

Mål nr 16102-18

MATTHIAS Aldosson Corbascio

Mål nr 16112-18

Erik OSCAR Simonson

Mål nr 16281-18

Lena Kerstin KATARINA Le Blanc

Ombud: Advokat Evelina Rosenborg och Advokat Johan Strömberg

Advokatfirman NORDIA KB

Box 70389

107 24 Stockholm

Mål nr 16914-18

JAN Erik Juto

MOTPART

Karolinska Institutet

171 77 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Karolinska Institutets beslut 2018-06-25

SAKEN

Tillämpning av högskoleförordningen; fråga om besluts överklagbarhet

Dok.Id 1023512

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00 E-post: avd33.fst@dom.se www.domstol.se/forvaltningsratt	08-561 680 01	måndag – fredag 08:00–16:30

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avvisar överklagandena.

YRKANDEN M.M.

Karolinska Institutet, KI, beslutade den 25 juni 2018 att den forskning som redovisats i sex granskade artiklar var oredlighet i forskning. Avseende frågan om författarsvar fann KI bland annat att Karl-Henrik Grinnemo, Katarina Le Blanc och Jan-Erik Juto var ansvariga för oredlighet i forskning samt att Oscar Simonsson och Matthias Corbascio var klandervärda.

Karl-Henrik Grinnemo, Katarina Le Blanc och Jan-Erik Juto, Oscar Simonsson och Matthias Corbascio överklagar KI:s beslut. KI har i sitt överlämnande av överklagandena anfört att besluten inte är överklagbara enligt 12 kap. 4 § högskoleförordningen (1993:100). KI har vidare uppgett att då universitet menar att besluten inte är överklagbara så kan KI inte göra en rättidsprövning. KI har dock konstaterat att Karl-Henrik Grinnemos, Katarina Le Blancs, Oscar Simonssons och Matthias Corbascios överklaganden kommit in inom tre veckor från dagen KI meddelade sitt beslut. Avseende Jan-Erik Jutos överklagande har KI konstaterat att överklagandet kommit in drygt fyra veckor efter att beslutet meddelades.

Karl-Henrik Grinnemo, Katarina Le Blanc, Jan-Erik Juto, Oscar Simonsson och Matthias Corbascio yrkar, såvitt nu är ifråga, att beslutet ska anses som överklagbart. De anför i huvudsak följande. Beslutet är överklagbart enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer om rättsäkerhet. Beslutet innefattar civila rättigheter och skyldigheter enligt artikel 6.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, EKMR, och utgör myndighetsutövning. Det föreligger således en rätt att överklaga beslutet. Överklagandeförbudet i 12 kap. 4 § högskoleförordningen strider mot EU-rätten. Begreppet civila rättigheter omfattar alla förfaranden vars resultat påverkar en privat rättighet. Ett beslut om oredlighet i forskning får för den enskilde forskaren allvarliga konsekvenser. Beslutet påverkar klagandenas möjligheter att utöva sitt yrke. Som

forskningsgruppledare kommer de inte ha möjlighet att söka anslag i konkurrens varför forskningsaktiviteten måste avslutas. De kommer ha stora svårigheter att få artiklar publicerade i nationella och internationella tidskrifter och de får svårigheter fortsätta befintliga samarbeten samt att initiera nya, både nationellt och internationellt. Forskningsanslag har frysts under de två år som KI:s utredning pågått och uppdragsgivare har redan efterfrågat avgång från pågående förtroendeuppdrag. Vidare påverkas klagandenas karriärer som läkare. Beslutet kan leda till försvårande av framtida anställning. De går miste om de civila rättigheter som ett framtida arbetsavtal bär med sig. Vidare påverkas deras civila rättighet att åtnjuta ett gott rykte.

Karl-Henrik Grinnemo och Katarina Le Blanc åberopar utlåtande från Olle Lundin, professor i förvaltningsrätt vid Uppsala universitet, till styrkande av att beslutet ska anses som överklagbart.

I utlåtande av professor Olle Lundin anges bland annat följande. I 41 § förvaltningslagen (2017:900), FL, stadgas att ett beslut får överklagas om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt. En nyhet med 41 § FL är att den utgör en självständig besvärgrund. FL, med dess 41 §, innebär således att KI:s beslut i sig kan överklagas. Oavsett vilken förvaltningslag som tillämpas i förevarande fall finns en rätt att överklaga beslut som har en faktisk effekt, vilket odiskutabelt KI:s beslut har för de berörda forskarna. Därtill bör läggas att den nya reglering av hanteringen av oredlighet i forskarsamhället i Sverige som föreslås träda i kraft den 1 september 2019. Det är tydligt att lagstiftarens mening är att beslut att utpeka en forskare som oredlig är av så ingripande karaktär att det måste kunna överklagas. EKMR innebär att antal rättigheter är skyddade enligt konventionen och det är främst fråga om enskildas skydd från statens ingripande mot de enskilda. Om ett ärende är fråga om någons civila rättigheter så ska det finnas en möjlighet att överklaga beslutet i ärendet och få en överprövning i domstol. Att KI:s beslut är ett angrepp på forskarnas goda

namn och rykte torde vara odiskutabelt och därmed utgör det ett intrång i rätten till privat och familjeliv som skyddas genom artikel 8. Ingenstans i den svenska rättsordningen framgår att ett universitet kan utpeka forskare som oredliga eller klandervärda och ännu mindre framgår under vilka förutsättningar ett sådant utpekande kan ske. KI:s agerande utgör således en konventionskränkning. Som ovan konstaterats utgör KI:s beslut ett intrång i skyddet för privat- och familjeliv. Därmed finns ett krav från konventionens sida att de enskilda ska få tillgång till ett effektivt rättsmedel och rätt till domstolsprövning för att kunna rättsligt skydda sig.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

I 12 kap. 4 § högskoleförordningen anges att beslut av en högskola i annat fall än som nämns i detta kapitel får överklagas endast om det är tillåtet enligt en annan författning än förvaltningslagen (2017:900). Beslut av en högskola avseende oredlighet i forskning är ett sådant beslut som omfattas av överklagandeförbudet i 12 kap. 4 § högskoleförordningen.

Enligt artikel 6.1 Europakonventionen ska var och en, vid prövningen av hans civila rättigheter eller skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag.

Vid tiden för KI:s beslut var den äldre förvaltningslagen (1986:223), ÄFL, gällande. ÄFL upphävdes den 1 juli 2018 och ersattes av förvaltningslagen (2017:900), FL. Enligt övergångsbestämmelserna till nya FL så ska ÄFL fortsätta gälla i den utsträckning som det i en annan lag eller förordning finns bestämmelser som innehåller hänvisningar till ÄFL. 12 kap. 4 § högskoleförordningen har den 1 juli 2018 genom SFS 2018:957 ändrats så att den hänvisar till FL istället för till ÄFL. Vid förvaltningsrättens prövning är det således FL som är tillämplig.

Enligt 3 § ÄFL tillämpas alltid lagens bestämmelser om överklagande om det behövs för att tillgodose rätten till domstolsprövning av civila rättigheter eller skyldigheter enligt artikel 6.1 Europakonventionen. Enligt 22 a § samma lag överklagas beslut hos allmän förvaltningsdomstol. FL saknar en direkt motsvarighet till 3 § ÄFL. Detta medför dock inte någon begräsning i detta avseende jämfört med ÄFL. I förarbetena (prop. 2016/17:180 s. 45) anges bland annat följande. Värde av en allmän bestämmelse i förvaltningslagen som upplyser om de begränsningar som följer av Europakonventionen och den primära unionsrätten när det gäller möjligheterna att inskränka rätten till domstolsprövning av förvaltningsbeslut får enligt regeringens mening anses förhållandevis begränsat. Dessa krav gäller med företräde framför både lag och förordning trots att någon särskild upplysning om det inte lämnas i förvaltningslagen.

Förvaltningsrättens bedömning

Kan beslutet överklagas med stöd av förvaltningslagens bestämmelser?

Det har gjorts gällande att 41 § FL utgör en självständig besvärgrund som gör att KI:s beslut i och för sig kan överklagas. I 4 § FL anges dock att om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från FL, tillämpas den bestämmelsen. I högskoleförordningen anges också att beslut av en högskola som inte är överklagbara enligt förordningen endast får överklagas om det är tillåtet enligt en annan författning än FL. Bestämmelsen i 41 § FL kan enligt förvaltningsrättens mening inte självständigt skapa överklagbarhet när det på detta sätt finns en särskild bestämmelse som reglerar frågan om överklagbarhet.

Står överklagandeförbudet i 12 kap. 4 § högskoleförordningen i strid med art 6.1 EKMR?

Artikel 6.1 i Europakonventionen är tillämplig när det föreligger en reell och seriös tvist avseende en rättighet i nationell rätt och där denna rättighet kan karakteriseras som en civil rättighet (se Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, 5 uppl. 2015, s. 161 f.).

Att ange vad som avses med ”civila rättigheter och skyldigheter” är förenat med svårigheter. Uttrycket omfattar inte enbart civilrättsligt grundade anspråk utan täcker även rättigheter och skyldigheter som kan grundas på offentligrättsliga föreskrifter. Av europarättslig praxis framgår emellertid att Europadomstolen hänför rätten till ett gott namn och rykte till de civila rättigheterna (se *Helmers mot Sverige*, 29 oktober 1991). Rätten till ett gott namn var också aktuell i *Fayed mot Förenade kungariket*, 21 september 1990, som gällde en offentlig utredning rörande bröderna Fayed och deras förvärv av en varuhuskedja. I sin rapport hade utredningsmännen konstaterat bland annat att bröderna Fayed handlat ohederligt genom att lämna felaktiga upplysningar om sitt ursprung, sin ekonomiska ställning och sina affärsintressen. Europadomstolen fann att utredningsmännen enbart haft utredande uppgifter och att det inte hade ålegat dem att, på sätt som avses i artikel 6:1, fastställa bröderna Fayed's civila rättigheter. Artikel 6:1 var därför inte tillämplig på detta utredningsförfarande.

Kammarrätten i Stockholm fann i dom den 18 december 2006, mål nr 6759-06, inte skäl att frångå Länsrätten i Stockholms bedömning att ett beslut där KI bl.a. uttalat att en forskare hade plagierat vetenskaplig text och utfört forskning som allvarligt avviker från god vetenskaplig sed inte var överklagbart. Länsrätten i Stockholms län hade funnit att beslutet inte var överklagbart då det inte rörde en tvist om civila rättigheter och skyldigheter som avses i art. 6.1 EKMR. Länsrätten ansåg vidare att beslutet var av sådan

art att det inte hade några rättsverkningar gentemot den klagande och att överklagande även av denna anledning skulle avvisas.

Vidare har Kammarrätten i Göteborg den 30 mars 2017, mål nr 1022-17, avvisat en ansökan om återställande av försutten tid gällande ett beslut att en person gjort sig skyldig till vetenskaplig oredlighet i forskning. Kammarrätten uppgav bland annat att det i målet aktuella beslutet inte var överklagbart enligt högskoleförordningen och ansökan om återställande av försutten tid därför inte togs upp till prövning.

Kammarrätten i Stockholm har den 21 mars 2018, mål nr 1877-18, beslutat att inte bevilja prövningstillståndet för överklagandet av beslutet i Förvaltningsrätten i Stockholms mål nr 1940-18 vari förvaltningsrätten avvisat ett överklagande gällande ett beslut om att en person begått vetenskaplig oredlighet då bedömningen var att beslutet inte var överklagbart.

Förvaltningsrätten kan konstatera att beslut om att någon gjort sig skyldig till oredlighet i forskning, eller vetenskaplig oredlighet som det i vissa fall benämns, i Kammarrättens praxis hittills inte har bedömts omfatta någon civil rättighet eller skyldighet enligt EKMR. Det överklagandeförbud som stadgas i 12 kap. 4 § högskoleförordningen har därför inte åsidosatts. Att besluten kan medföra faktiska verkningar för den som blir utpekad som oredlig i forskning får dock anses klart. Det är bland annat med anledning av detta som lagstiftaren har föreslagit att den framtida Oredlighetsnämndens beslut ska vara överklagbara (SOU 2017:10, Ny ordning för att främja god sed och hantera oredlighet i forskning, s. 224 samt lagrådsremissen s. 84). Att nuvarande bestämmelse i 12 kap. 4 § högskoleförordningen skulle stå i strid med Sveriges skyldigheter enligt EKMR eller unionsrätten framgår dock inte av lagrådsremissen eller av betänkandet. Även om icke-överklagbara beslut bedöms vara ett problem ur rättsäkerhetssynpunkt förs

således inte några resonemang om att den nuvarande ordningen medför brott mot EKMR eller unionsrätten. I betänkandet (s. 224) konstateras istället att ett lärosätes beslut efter utredning om oredlighet i forskning har bedömts falla under det överklagandeförbud som föreskrivs i [12 kap.] 4 § högskoleförordningen.

I ljuset av ovan nämnda praxis finner förvaltningsrätten vid en sammantagen bedömning att utredningen inte visar att KI:s beslut inneburit att universitet bestämt en forskares civila rättigheter på sätt som avses i artikel 6:1 EKMR, när universitet uttalat sig om att en forskares agerande utgjort oredlighet i forskning eller varit klandervärt. Förvaltningsrätten bedömer därför att överklagandeförbudet i 12 kap. 4 § högskoleförordningen inte står i strid med artikel 6.1 i EKMR. Överklagandena ska därför avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga (FR-01).

Lars-Åke Johansson
Chefsrådman

Hanna Hansson har föredragit målen.

Hur man överklagar

FR-01

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Hur räknar vi ut tiden?

Sista dagen för överklagande är exakt 3 veckor från den veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen för överklagande är en helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras och vilken ändring du vill ha.
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.